

Київський національний торговельно-економічний університет

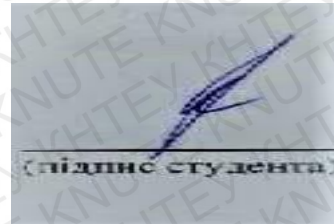
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО
ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА»**

Студента 2____курсу, 9____групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

Білої
Карини
Арменівни

Науковий керівник
кандидат економ наук,
доцент

(підпис керівника)

Лазебна
Ірина
Василівна

Гарант освітньої програми
кандидат економ наук,
доцент

(підпис гаранта)

Дьяченко
Ольга
Володимирівна

Київ 2021

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: магістр

Спеціальність: публічне управління та адміністрування

Спеціалізація: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри _____

«20» січня 2021 р.

**Завдання
на випускню кваліфікаційну роботу (проект) студентові**

Білій Карині Арменівні

Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту): **«ПУБЛІЧНЕ
УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА»**

Затверджена наказом ректора від «28» грудня 2020 р. № 3940

1. Строк здачі студентом закінченої роботи (проекту): 22.10.2021
2. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту)

Мета роботи (проекту): полягає в тому, щоб дослідити систему публічного управління в процесі здійснення міжнародного економічного співробітництва.

Об'єкт дослідження: є процеси, що складаються при функціонуванні системи забезпечення і реалізації міжнародного економічного співробітництва органами публічної влади, їх інститутами та органами.

Предмет дослідження: теоретико-методологічні та прикладні засади повноваження інститутів і органів публічної влади у сфері здійснення міжнародної економічної політики

3. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

1.1. Сутність та роль публічного управління в сфері міжнародного співробітництва

1.2. Система органів та механізми публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СТАНУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В МІЖНАРОДНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз публічного управління в міжнародній економічній сфері в Україні

2.2. Методи публічного управління сфери міжнародного економічного співробітництва в Україні

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

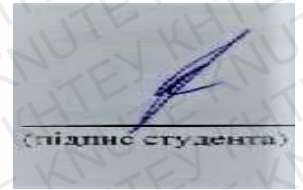
4. Календарний план виконання роботи (проекту)

пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	до 13.11.2020	13.11.2020
	Затвердження плану та завдання випускної кваліфікаційної роботи	до 20.01.2021	20.01.2021
	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	до 16.04.2021	16.04.2021
	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	до 14.06.2021	14.06.2021
	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису третього розділу випускної кваліфікаційної роботи	06.09.2021	06.09.2021
	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи на кафедру	до 22.10.2021	22.10.2021
	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	25.10-05.11.2021	25.10-05.11.2021
	Зовнішнє рецензування ВКР	08.11-12.11.2021	08.11-12.11.2021
	Подача роботи завідувачу кафедри	15.11-19.11.2021	15.11-19.11.2021
0	Захист випускної кваліфікаційної роботи	За графіком	За графіком

5. Дата видачі завдання «20» січня 2021 р.

6. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)
Лазебна І.В.

7. Керівник проектної групи (гарант освітньої програми) Дьяченко О.В.
8. Завдання прийняв до виконання студент Біла К.А.

9. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи (проекту):

У сьогоднішніх умовах наша держава як суб'єкт міжнародних відносин та міжнародного права здійснює безпосередні відносини та взаємодії з різними світовими державами з метою ефективного та повноцінного забезпечення своїх власних національних інтересів. Безумовно, позиція України на міжнародному рівні зазнала кардинальних змін, що потребує визначення ключових основ зовнішньополітичної доктрини, підпорядкованої задачі збереження суверенітету спрямованої на відновлення територіальної цілісності держави.

В роботі досить чітко прослідковується логіка та структура. Визначені сутність та роль публічного управління в сфері міжнародного співробітництва. Досліджено Систему органів та механізми публічного управління в цій сфері. Проведено ґрунтовний аналіз публічного управління в міжнародній економічній сфері в Україні. Практичним результатом роботи є пропозиції щодо вдосконалення системи публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва.

В цілому робота виконана згідно вимог і може бути допущена до захисту.

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту) _____
(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Дьяченко Ольга Володимирівна _____
(підпис, дата)

10. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу (проект):
Випускна кваліфікаційна робота (проект) студента Білої К.А. може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Керівник проектної групи (гарант освітньої програми): Дьяченко О.В. _____
(підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Н.Л. _____
(підпис)

«19» листопада 2021 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА.....	5
1.1. Сутність та роль публічного управління в сфері міжнародного співробітництва.....	5
1.2. Система органів та механізми публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва.....	10
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СТАНУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В МІЖНАРОДНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ В УКРАЇНІ.....	16
2.1. Аналіз публічного управління в міжнародній економічній сфері в Україні.	16
2.2. Методи публічного управління сфери міжнародного економічного співробітництва в Україні.....	24
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА.....	30
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	46

ВСТУП

Актуальність дослідження. Міжнародне економічне співробітництво різних держав є однією з важливих і глибоко розроблених тем в українській економічній науці. Публічне управління – це як адміністративний, а й політичний процес, його системне розуміння включає дії формальних та неформальних акторів, залучених до процесу прийняття та виконання рішень, та формальних і неформальних структур, створених для сприйняття та виконання цих рішень.

Забезпечення державою дотримання законності та правопорядку та охорони прав та свобод громадян являється предметом турботи держави та її органів та посадових осіб. Першочергового значення дані питання набувають в розумінні прагнення України стати членом Європейського союзу, ставлячи перед нашою державою вимоги, щодо запровадження європейських стандартів у сфері дотримання прав людини й громадянина, що закріплено у статті 14 Угоди про асоціацію між Україною, та Європейським союзом з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони котра підписана 27 червня 2014 р. та ратифікована Україною 16 вересня 2014 р.

Проблематика забезпечення належної міжнародної економічної політики є наразі є досить актуальною і тривалий час знаходиться в центрі уваги українських та закордонних вчених. Проблематика даного питання була досліджена у працях наступних науковців: С. Алексєєва, В. Бабаєва, О. Балинська, Н. Бортник, Т. Гарасимів, І. Жаровська, Р. Ігонін, М. Кельман, В. Ковальчук, І. Личенко, Л. Луць, В. Макарчук, М. Никифорак, В. Ортинський, О. Остапенко, Б. Стецюк, С. Сливка, А. Суббот, Ю. Тихомиров, Ю. Шемшученко та інші.

Мета дослідження полягає в тому, щоб дослідити систему публічного управління в процесі здійснення міжнародного економічного співробітництва.

Мета дослідження досягається за допомогою вирішення наступних завдань:

- розглянути сутність та роль публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва ;
- дослідити систему органів та механізмів публічного управління в сфері

міжнародного економічного співробітництва ;

- проаналізувати публічне управління в сфері міжнародного економічного співробітництва ;
- розглянути методи публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва .
- запропонувати вдосконалення системи публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва

Об'єктом дослідження є процеси, що складаються при функціонуванні системи забезпечення і реалізації міжнародного економічного співробітництва органами публічної влади, їх інститутами та органами.

Предмет дослідження теоретико-методологічні та прикладні засади повноваження інститутів і органів публічної влади у сфері здійснення міжнародної економічної політики.

Методологічну основу дослідження склали загальнонаукові методи пізнання, в тому числі: конкретно-історичний, метод системного аналізу, структурно-функціональний, і інші, а також ряд приватно-наукових методів — формально-юридичний, юридичного прогнозування й інші методи, відповідно до яких розглядаються суспільні відносини, що виникають в процесі забезпечення і реалізації міжнародного економічного співробітництва відповідними суб'єктами.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому здійснено дослідження органів публічної влади як одного з рівнів здійснення міжнародного економічного співробітництва при цьому особлива роль органів публічної влади в цій системі обумовлена його характерними рисами як інституту громадянського суспільства, з одного боку, і як інституту організації публічної влади народу — з іншого.

Результати роботи опубліковано: Біла К. Публічне управління в сфері міжнародного економічного співробітництва / К. Біла // Публічне управління та адміністрування в умовах суспільних трансформацій : зб. наук. ст. студ. відп. ред . Н. Л. Новікова .- К.: Київ . нац. торг-екон. ун-т, 2021. - 278 с ., С. 29-32.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

1.1. Сутність та роль публічного управління в сфері міжнародного співробітництва

Процеси глобалізації та технологічних змін, що відбуваються в останні десятиліття, ведуть до потужних трансформацій в суспільстві, створюють величезні можливості для економічного та соціального розвитку. Одночасно ці політичні, економічні, соціальні та технологічні зміни посилюють існуючі загрози і тягнуть за собою нові виклики: підвищення взаємній уразливості держав і суспільств; зростаюча нерівність; макроекономічну і фінансову нестабільність; підйом тероризму; нерівномірне зростання населення і зайнятості; вибух міграції; швидкість поширення пандемічного захворювання; кліматичні зміни і конкуренцію, що посилюється за ресурси [1, с.32].

Нестабільний стан світової економіки в посткризовий період вкотре привертає увагу представників різних наукових шкіл і практиків до проблеми публічного управління глобальними економічними процесами. На порядку денному гостро стоїть питання про можливості і межах участі вже існуючих міжнародних інститутів в регулюванні світогосподарських зв'язків, необхідності їх модернізації або неминучості створення нових структур глобального управління, здатних мінімізувати негативний вплив глобалізації і забезпечити стабільність світової економічної системи.

Дискусії навколо створення нової моделі публічного управління розгортаються на сторінках наукових видань і численних міжнародних майданчиках, на яких в якості об'єктів глобального регулювання виступають проблеми забезпечення стійкого зростання, стабільності світової фінансової системи і фінансування розвитку, регулювання торгівлі та інвестицій, стійкості сировинних ринків і ряд інших питань.

Сучасна система регулювання світогосподарських зв'язків, остаточно сформувалася до кінця минулого століття, складається з різних елементів, має певну структуру, цілі та загальні характеристики: динамічність, взаємодію та координацію з суб'єктами інших підсистем, комунікативність і інформаційність.

Теоретико-методологічною базою дослідження стали праці вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема таких як: Бакуменко В., Безверхнюк Т., Ващенко К., Волянський П., Воротіна Л., Губерна Г., Єщенко П. та інші.

Публічне адміністрування можна визначити як взаємовплив суб'єкта управління та носія влади на суспільні процеси та відносини відповідно до суспільно-значущих функціями та повноваженнями. У вузькому значенні публічне адміністрування пов'язане з виконавчою гілкою влади та розглядається як:

- 1) професійна діяльність державних службовців, що включає всі види діяльності, спрямовані на реалізацію рішень уряду;
- 2) вивчення, розробка та запровадження напрямів державної політики. У широкому сенсі під публічним адмініструванням розуміють систему управління, представлену адміністративними інститутами рамках ухваленної структури влади.

Державне управління – діяльність органів державної влади щодо практичного втілення виробленого на основі відповідних процедур політичного курсу. Діяльність державних службовців традиційно ототожнюється, з одного боку, з політичної діяльністю, а з іншого – із законотворчою діяльністю.

Виходячи з представленого визначення, запозиченого з теорії та практики управління в США, державне управління тотожно публічному адмініструванню, але розвиток європейської наукової думки створює передумови для трактування державного управління як діяльності, що перебуває у полі компетенцій державних службовців. Публічне адміністрування – діяльність ширша, яка охоплює реалізацію функцій із задоволення зацікавлених сторін всього соціуму.

Враховуючи, що суспільні відносини в державах формуються на тлі існуючих національних особливостей, що панують архетипи стають неодмінними складовим елементом публічного адміністрування в окремій державі.

Реалізація стратегії інтеграції України до європейського простору супроводжується прийняттям концепцій, викладених у Білій книзі європейського управління [7], і, відповідно, розглядом державного управління як спеціалізованої сфери діяльності не тільки державних службовців, а й публічного адміністрування – як сфери діяльності представників усього українського суспільства.

Отже, публічне адміністрування в нашому розумінні не є тотожним державному управлінню, воно має ширший спектр дій, оскільки охоплює зацікавлені сторони всього суспільства.

Теорія та методологія публічного адміністрування знайшли відображення у працях (рис. 1.1.)

Вудро Вільсона («Вивчення публічного адміністрування», 1887)	Анрі Файоля («Промислове та загальне управління», 1916)	Герберта Саймона («Адміністративна поведінка», 1947 р.)
Честера Барнарда («Функції виконавчої влади», 1938 р.),	Леонарда Уайта («Введення в вивчення державного управління», 1926 р.),	Дуайта Уалдо («Адміністративна державна», 1948 р.),
Мішеля Крозье («Феномен бюрократії», 1963 р.)	Пітера Дракера («Ефективна виконавча влада», 1966 р.),	Вільяма Нісканен («Бюрократія та репрезентативне державне управління», 1971 р.)
Ендрю Далшира («Публічне адміністративне управління», 1973 р.),	Джеймса Марча та Йохана Олсена («Переосмислюючи інститути», 1989 р.),	Девіда Осборна та Теда Геблера («Переосмислюючи державне управління», 1992 р.)

Рис. 1.1. Теорія та методологія публічного адміністрування

Джерело: розроблено автором на основі [4,с.11]

Таким чином, бачимо, що публічне адміністрування як поняття увійшло в обіг у другій половині XIX ст., що створило передумови до його еволюції, і як

наслідок – ми маємо справу з готовим науковим продуктом, який пройшов апробацію в управлінській практиці. В основі регулювання лежить система організаційно-правових форм і методів впливу тими чи іншими міжнародними (міждержавними, наддержавними, недержавними) суб'єктами і інструментами на об'єкти міжнародних економічних відносин. Суть такого регулювання зводиться до ліквідації диспропорцій розвитку окремих елементів системи, а ефективність, безсумнівно, залежить від узгодженості дій всіх суб'єктів світового господарства.

Сучасний механізм регулювання має багаторівневий характер, тобто здійснюється на національному, регіональному, транснаціональному та глобальному рівнях, і використовується різними типами суб'єктів: національними державами і їх інтеграційними об'єднаннями, міжнародними організаціями, транснаціональними структурами і численними суб'єктами громадянського суспільства. Державні механізми управління пов'язані з діяльністю національних урядів, міжнародних угод і прийняттям рішень на рівні міжнародних організацій.

Недержавні механізми регулювання представлені неурядовими організаціями та транснаціональними структурами, які лише непрямим чином можуть брати участь в ухваленні рішень, однак володіють тим не менш високим потенціалом в області розробки пропозицій щодо цілої низки проблем [3].

Різноманіття суб'єктів і наявність у них настільки ж різноманітних економічних інтересів і інструментів регулювання припускають узгодження їх діяльності з іншими учасниками. Таким чином, формування порядку денного і визначення пріоритетних напрямків регулювання, розробка і прийняття нових правил, моніторинг за їх виконанням, вироблення більш ефективних механізмів знаходження компромісів по ключовим протиріччям розвитку стають ареною міжнародної взаємодії державних і недержавних суб'єктів економіки. Їх партнерство здатне вивести глобальне управління на якісно новий рівень [5, с.127].

Міжнародне управління повинні здійснювати не тільки держави і створені ними міжнародні організації. Згідно з теоретичними настановами, роль держави в міжнародному регулюванні глобальних економічних процесів повинна

знижуватися, поступаючись місцем недержавним структурам та інститутам, таким як ТНК і суб'єкти громадянського суспільства [4, с.13].

На особливу увагу заслуговують дослідження в галузі міжнародного регулювання прихильників теорії трансакційних витрат, які роблять спроби систематизації запропонованих раніше механізмів глобального регулювання на основі характеру міжнародного розподілу прав власності, механізмів управління трансакціями, розподілу витрат і відповідальності за прийняття рішень між державними, комерційними і цивільними інститутами.

Подібна постановка проблеми, без сумніву, заслуговує серйозного аналізу, навіть незважаючи на гадану утопічність створення оптимального міжнародного механізму управління трансакціями. Таким чином, завдяки новим теоретичним розробкам триває пошук міжнародних інструментів управління глобальними процесами, адекватних сучасним реаліям [5, с.128].

Фінансові кризи останніх півтора-двох десятиліть продемонстрували досить низьку здатність МВФ не тільки прогнозувати і попереджати їх виникнення, а й оперативно регулювати.

Методи МВФ по боротьбі з кризовими проявами, реформування економік країн-позичальників і підтримці макроекономічної стабільності все так же зводяться до виконання стандартного набору вимог в області кредитно-грошової і бюджетно-податкової політики, які не тільки не створюють стимулів для розвитку, але часто завдають їх економіці відчутної шкоди [4, с.12].

Згідно з рекомендаціями «Великої двадцятки», МВФ повинен відігравати провідну роль в аналізі ризиків, здатних вплинути на світову економіку, а РФС, в якій представлені фахівці і керівники агентств фінансового нагляду і ЦБ країн-членів, - в питаннях регулювання та нагляду. Оскільки найважливішим протиріччям фінансового регулювання в даний час виступає конфлікт між глобальним характером фінансів і національними рамками регулювання, створення системи раннього попередження має запобігти зростаючу глобальну «фінансову фрагментарність», подолати неузгодженість підходів в питаннях регулювання та нагляду, що застосовуються різними країнами.

Не краще йдуть справи в СОТ. Ця організація виникла в 1995 р на піку глобалізації і була покликана проводити в життя основні установки неоліберальної доктрини, максимально спрощувати систему міжнародної торгівлі за допомогою загальних для всіх членів організації норм і правил. Однак майже двадцять років функціонування СОТ показали наростання розбіжностей між її учасниками щодо низки принципових питань і привели її на грань кризи [2, с.84].

Незважаючи на посилення в період глобальної фінансово-економічної кризи втручання держави і міжнародних організацій в антикризове регулювання, можна розглядати цю кризу як каталізатор процесу подальшого формування змішаних механізмів управління глобальними процесами. В умовах, що склалися слід активніше стимулювати партнерство міжнародних державних і недержавних суб'єктів (неурядових організацій, незалежних експертних спільнот, соціальних і екологічних рухів), оскільки саме змішані механізми дозволяють враховувати інтереси більш широкого кола учасників, дають більш реалістичну і повну картину що відбуваються в світовій економіці процесів [2, с.90].

На думку багатьох дослідників, діяльність «великої трійки» глобальних регуляторів (МВФ, РБ і СОТ) не відповідає вимогам та інтересам «зростаючих ринків». Країни, що розвиваються вже давно обговорюють створення альтернативного МВФ міжнародного інституту регулювання фінансового сектора. Не досягнувши реформи МВФ, країни БРІКС створюють Новий банк розвитку (НБР) для здобуття більшої незалежності від нинішніх міжнародних фінансових інститутів. [1,с.65]

1.2. Система органів та механізми публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва

Глобальні трансформаційні процеси що відбуваються в системі міжнародних відносин, зачіпають не тільки провідні країни світу, але й ті, що відносно недавно стали на шлях незалежного розвитку. Перебуваючи на перетині

ліній інтересів різних світових центрів, Україна не може залишатися осторонь змін, що відбуваються. Вона має стати повноправним суб'єктом щодо нової геополітики, нових цінностей та орієнтирів, які виникли донедавна на міжнародній арені.

У той же час деякі вчені, державні діячі все частіше стверджують, що вдале геополітичне розташування України принесе необхідні привілеї та дотації на міжнародному рівні. Безумовно, дані аспекти мають право на існування, проте розраховувати на все лише на даний аргумент у контексті міжнародного розвитку та здійснення розширення загальнонаціональних ідей, прав, цінностей б не зовсім коректно.

У сьогоdnішніх умовах наша держава як суб'єкт міжнародних відносин та міжнародного права здійснює безпосередні відносини та взаємодії з різними світовими державами з метою ефективного та повноцінного забезпечення своїх власних національних інтересів. Безумовно, позиція України на міжнародному рівні зазнала кардинальних змін, що потребує визначення ключових основ зовнішньополітичної доктрини, підпорядкованої задачі збереження суверенітету спрямованої на відновлення територіальної цілісності держави. Змінюючи систему національної безпеки та механізми її забезпечення, Україна формує своє майбутнє, яке в умовах адаптації до стандартів ЄС покладає він величезні надії.

Кожна сфера державно-правової політики має своїм фундаментальним обґрунтуванням ступінь нормативно-правового закріплення на законодавчому рівні. Виходячи з положень Конституції України впливає, що зовнішньополітична діяльність спрямована на забезпечення національних інтересів та безпеки шляхом підтримання мирного та взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства відповідно до загальновизнаними принципами та нормами міжнародного права [7, с. 55].

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про основи внутрішньої та зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2411-VI зовнішня політика базується на безумовне дотримання Конституції України, забезпечення в Україні права і свободи людини і громадянина, забезпечення їх права і свободи, проголошених Конституцією

України, на загальновизнаних засадах та норми міжнародного права, забезпечення соціальної спрямованості економіки України та сталого соціально-економічного розвитку, зміцненні демократичних засад суспільного та державного життя, забезпечення верховенства права, економічної та політичної незалежності держави, захисту її національних інтересів, затвердження України як повноправного та авторитетного члена світового співтовариства [8].

Будучи проєвропейською державою, Україна здійснює відкриту зовнішню політику та прагне рівноправного взаємовигідного співробітництва з усіма зацікавленими партнерами, виходячи раніше всього з необхідності гарантування безпеки, суверенітету та захисту територіальної цілісності України. Викладені напрямки повинні здійснюватися шляхом забезпечення: національних інтересів та безпеки України шляхом підтримання мирного та взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загальновизнаними набуття членства в Європейському союзі; підтримки розвитку торговельно-економічного, науково-технічного та інвестиційного співробітництва України з іноземними державами на засадах взаємної вигоди; повноцінного економічного розвитку, підвищення добробуту народу інтеграції економіки України у світову економічну систему; а також розширення міжнародного співробітництва з метою залучення іноземних інвестицій, новітніх технологій та управлінського досвіду в національну економіку на користь її реформування, модернізації та інноваційного розвитку [8].

Механізмами ж публічного адміністрування можна назвати спеціальні прийоми, що є забезпечувальними елементами здійснення контрольного та регулюючого впливу саме публічних адміністрацій на територіальні системи різних рівнів в соціально-економічній спрямованості, за для забезпечення високих стандартів і умов життєдіяльності людей, до суб'єктів з боку публічної адміністрації варто віднести органи державної адміністрації, місцеве самоврядування у вигляді відповідних рад, а також громадські суспільства в лиці їх інститутів, які здійснюють свою діяльність на законних засадах.

Механізмами слід вважати спеціальні методи, що є необхідними при

здійсненні регулюючого впливу публічних адміністрацій на ті же соціально-економічні територіальні системи сіл, селищ, районів у містах, містах, районів, областях, Автономної Республіки Крим та вся Україна цілком[4].

Їх поділяють на цільові (тобто спрямовані на досягнення чітких результатів) механізми в публічному управлінні, механізми, що регламентують функціонування системи публічного управління, а також механізми функціонування цієї системи на різних етапах саме розвитку країни, а також механізми щодо здійснення процесу управління різними органами влади та окремими посадовими особами.

Таблиця 1.1

Система механізмів публічного управління

Механізм здійснення процесу публічного адміністрування	Цільові механізми публічного адміністрування	Механізми функціонування системи публічного управління
- Президентом - Органом законодавчої влади - Органом виконавчої влади - Органами юстиції - Органами місцевого самоврядування	- Адміністративні - Правові - Економічні - Політичні - Соціальні - Інформаційні - Психологічні - Моральні - Етичні	- Первинний - Перехідний - Чинний

Джерело: розроблено автором на основі [1]

Діяльність держави на міжнародній арені має бути спрямовано, насамперед, виконання зовнішніх функцій. В сфері офіційних міжнародних відносин всі уповноважені органи здійснюють свою діяльність від імені держави в цілому, на підставі своїх повноважень. Згідно з Конституцією України такими функціями наділені Президент України, Верховна Рада України, Кабінет міністрів України, а також міністерства, відомства та деякі закордонні органи (дипломатичні представництва, консульські установи, торговельні представництва) [2, с. 120-125].

Щодо сфери міжнародного співробітництва державна політика щодо забезпечення національної безпеки має бути спрямована на формування

сприятливих умов для абсолютної інтеграції України до міжнародних організацій, діяльність яких орієнтована на захист населення та територій різних країн [1, с. 25]. Не мало важливим у цьому питанні є введення системи попередження про рівень суспільної та державної небезпеки, що допоможе громадянам своєчасно ухвалити те чи інше рішення, вжити певна дія, вберегти себе від загроз, а також буде в повному обсязі обсяг сприяти реалізації прав громадян на інформацію про стан держави та її безпеку.

В цілому ж, система державного управління є динамічною системою, у якій виділяються такі етапи: визначення кола інтересів, захист яких необхідно забезпечити; виявлення та прогнозування перспективного стану загроз внутрішнього та зовнішнього походження для життєво важливих інтересів суспільного та державного рівня; створення системи заходів, що зможе протидіяти загрозам національній безпеці [4, с. 11-12].

Верховна Рада України як єдиний законодавчий орган влада в Україні здійснює законодавче регулювання відносин, спрямованих на впровадження принципів внутрішньої та зовнішньої політики у цій сфері, а також реалізує кадрову політику, здійснення функції парламентського контролю. Президент України як глава держави, гарант державного суверенітету та територіальної цілісності, прав і свобод людини та громадянина виходячи з принципів забезпечення державної політики у сфері міжнародних відносин уповноважений: шляхом поведження з щорічними та позачерговими посланнями до Верховної Ради України про внутрішньому та зовнішньому становищі України, викладати свої переваги та коригування щодо основ внутрішньої та зовнішньої політики з урахуванням положення України, здійснювати керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави, у сферах національної безпеки та оборони держави.

Рада національної безпеки та оборони як контролююча та координуючий орган у сфері національної безпеки та оборони шляхом розгляду на своїх засіданнях стратегічних питань щодо забезпечення національної безпеки та оборони, уповноважений здійснювати координацію та контроль за діяльністю центральних та місцевих органів виконавчої влади у сферах національної безпеки

та оборони, у контексті міжнародної політики у цих напрямках зокрема [7, з. 56].

Кабінет міністрів України як найвищий орган у системі органів виконавчої влади має право шляхом забезпечення здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави, спрямованої на реалізацію основ такої політики, здійснювати координацію роботи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади з метою коригування їх діяльності з метою забезпечення реалізації основ внутрішньої та зовнішньої політики у відповідних сферах суспільної та державного життя.

Слід зазначити, що на локальному рівні визначені повноваження. покладено і на центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, які в силу своїх повноважень, шляхом участі у формуванні та реалізації внутрішньої та зовнішньої політики у відповідній сфері здійснюють розроблення проектів законів та інших нормативно-правових актів, спрямованих на реалізацію принципів внутрішньої та зовнішньої політики, а також беруть участь у вирішенні питань місцевого значення у відповідних сферах внутрішньої політики та сфери зовнішньоекономічної діяльності.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СТАНУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В МІЖНАРОДНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз публічного управління в міжнародній економічній сфері в Україні

Публічне управління в економічній сфері являє собою комплекс взаємопов'язаних дій державної влади з метою утримання стабільного розвитку економіки країни та підтримки її стану рівноваги.

Основною метою державного регулювання економіки є виконання завдань, що впливають на організацію ринку, ринково-конкурентних відносин, досягнення економічних, соціальних та фіскальних цілей, спрямованих на підтримку і забезпечення ринкового порядку в державі, корегування розподілу ресурсів з метою впливу на господарюючу структуру і структуру національного продукту [1].

Основними функціями, що покладено на процес управління економічним життям країни є такі:

- Грамотний розподіл ресурсів з метою рівномірного розвитку усіх економічних підсистем
- Дотримання планового курсу розвитку економіки
- Згладжування коливань, серед яких інфляційні процеси, внутрішні та зовнішні загрози
- Найбільш раціональний розподіл та використання ресурсів
- Функція контролю
- Перерозподіл національних доходів
- Антимонопольне регулювання
- Створення єдиної нормативної бази для здійснення різних форм економічної політики, передусім фінансово-кредитної, податкової, амортизаційної.

Публічна адміністрація в процесі своєї діяльності керується виключно

законами та підзаконними актами та діє винятково в інтересах громадян України та з метою покращення існуючої економічної ситуації в країні.

Основним органом, який впливає на економічне регулювання країни є Верховна Рада України, основними функціями якої в даній галузі є:

- 1) Прийняття законодавчих актів
- 2) Схвалення плану діяльності Кабміну
- 3) Ухвала рішень про надання іншим державам чи міжнародним організаціям позик чи інших видів допомоги
- 4) Призначення та звільнення голів основних Державних органів (Нацбанку, Рахункової палати, Фонду держмайна і тд)
- 5) Контроль та розпорядження щодо об'єктів держмайна, що не підпадають під закон «Про приватизацію».

Президент України, як уповноважена народом особа, також виступає одним із суб'єктів публічного управління державою, частиною якої є і її економічне середовище. Основними обов'язками гаранта в сфері економіко-правового регулювання є підписання чи відхилення певних ухвал Верховної Ради, призначення половини складу ради Національного банку України, створення чи ліквідація певних суб'єктів виконавчої влади (за поданням Прем'єр-міністра України).

Відповідно до статті 116 Конституції України Кабінет Міністрів також є органом, що здійснює внутрішню та зовнішню політику країни з метою забезпечення державного суверенітету, економічної самостійності та стабільності державної економічної системи.

Також на даний суб'єкт влади покладено обов'язки усіх підконтрольних йому міністерств та відомств, які є безпосередньо підзвітними вищому органу управління(Кабміну). Фактично, Кабінет Міністрів виконує також функцію контролю за діяльністю регіональних та галузевих відомств. Основні функції даного органу влади наведено на рис. 2.1.

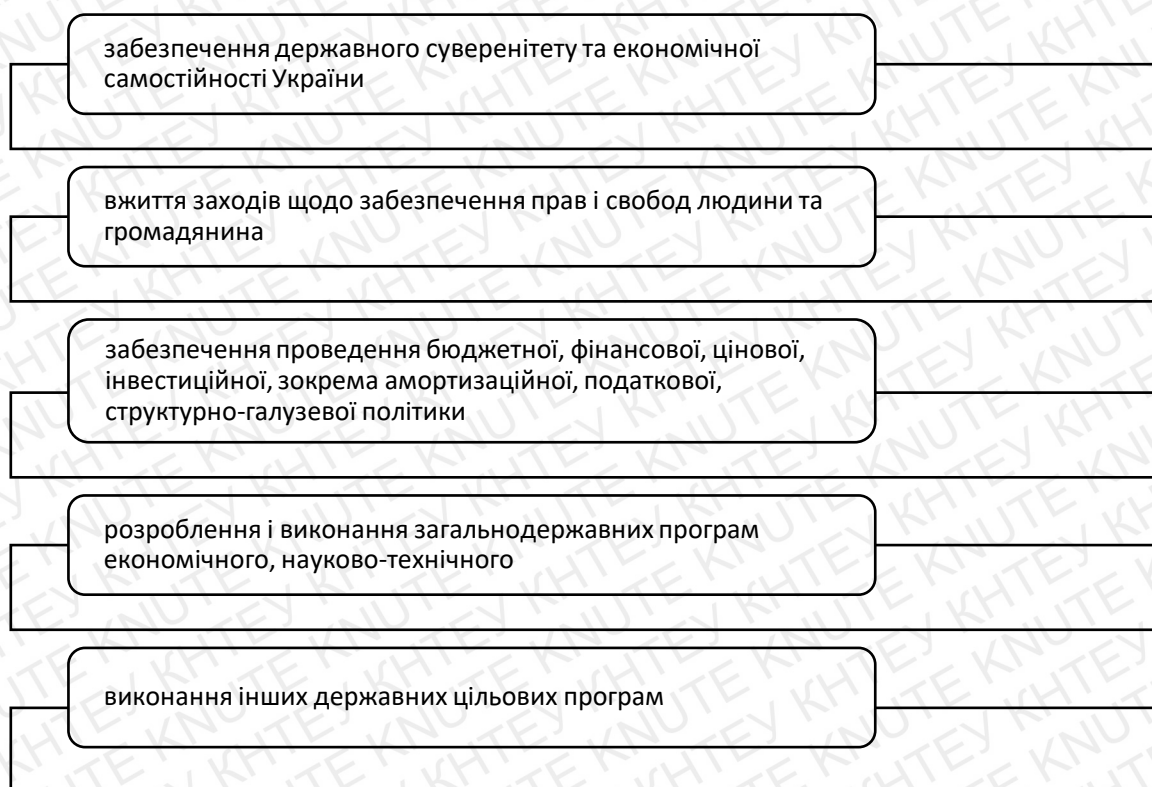

Рис. 2.1. Основні функції Кабінету Міністрів України в сфері регулювання економічної діяльності країни

Джерело: розроблено автором на основі [2]

Ще одним важливим суб'єктом державної влади, що діє в сфері економічного регулювання Міністерство економіки України. Цей орган відповідає за налагодження економічних процесів всередині країни, здійснює контроль за цінами на основні стратегічні товари, відповідає за налагодження зовнішніх економічних зв'язків та контролює належні умови дотримання основних «парадигм» стабільності ринкового середовища.

Останнім значним публічним регулятором міжнародної економічної активності України є Державна Митна служба. До основних її повноважень входять складання послідовності митних процедур, розміру мита та переліку товарів, що підлягають митним пільгам, провадять контроль за дотриманням усіх митних процедур, контролюють правильність їх проведення та моніторять результати перевірок, що проводяться. Також митна здійснює безпосередню охорону державних кордонів, запобігають нелегітимному перетину кордону

іноземними громадянами чи резидентами України, а також здійснюють контроль за перевезеннями товарів через кордон.

На ряду з вищеназваними відомствами в Україні існує ще ряд державних органів, що діють в сфері регулювання економічного середовища. (рис.2.2)

Рис. 2.2. Інші органи економічного регулювання та їх основні функції

Джерело: розроблено автором на основі [3].

Реалізація функцій держави щодо регулювання економічної сфери здійснюється за рахунок ухвалення законів та підзаконних актів та контролю за їх дотриманням. Одним з таких законів є закон « Про стимулювання розвитку регіонів». В статті 3 цього Закону вказано, що основною метою прийняття даного акту є формування політики регіонального розвитку країни, а також планування розвитку областей України відповідно до обраної стратегії.

Що стосується останніх досягнень України в сфері міжнародних економічних відносин, то тут наша країна прийняла позицію до поглиблення співпраці з Європейським Союзом та якнайшвидшої економічної інтеграції.

Важливими кроками на законодавчому рівні, що сприяють розвитку міжнародної співпраці України законодавча діяльність із запобігання корупції, зокрема створення НАБУ та впровадження системи електронного декларування, а також зміна підходу до сприяння розвитку бізнесу. Внаслідок цього Україна стала значно привабливішою для іноземних інвесторів (рис.2.3).

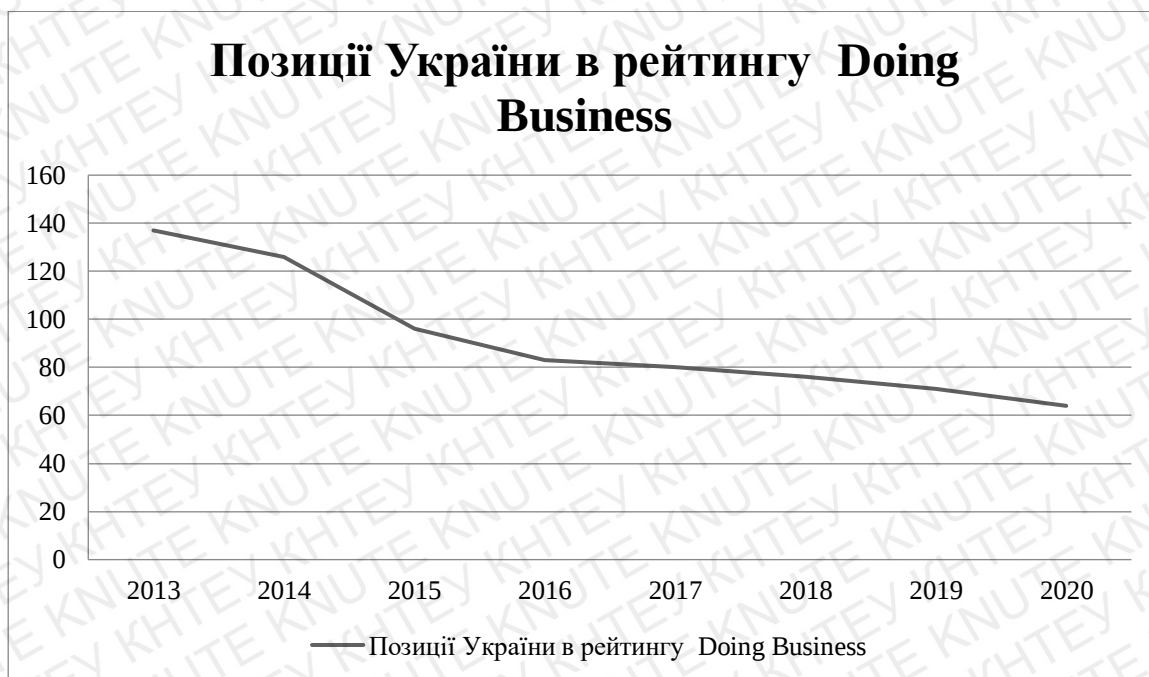

Рис. 2.3. Позиції України в рейтингу Doing Business

Джерело: [4]

З графіка можна помітити, що протягом 2015-2020 років Україна піднялася на 32 позиції в рейтингу легкості ведення бізнесу, що свідчить про успішне ведення публічного управління економікою держави.

Також немало важливим чинником регулювання зовнішньоекономічної активності підприємств-нерезидентів, а тому виникає необхідність аналізу середньозваженої ставки мита як індикатору легкості обміну товарами та послугами. До слова, дане питання є основною компетенцією вищеназваної Державної Митної служби.

Рис. 2.4 Динаміка середньозваженої ставки мита

Джерело: побудовано автором на основі [5]

Середня ставка мита в країні є співставною з середньоєвропейською та має тренд до зниження внаслідок поглиблення міжнародної торгівельної співпраці між країнами.

В країні також присутній ряд товарів, що ввозяться до країни без сплати мита взагалі, серед них:

Постачання товарів/послуг, пов'язаних із охороною здоров'я.

- Соціальні послуги, які надають некомерційні організації.
- Освітні та навчальні послуги.
- Культурні та спортивні послуги, що надаються некомерційними організаціями.
- Послуги, які надають своїм членам політичні партії, профспілки та інші неприбуткові юридичні особи, які відповідають певним вимогам.
- Послуги, які надають релігійні громади, інші громади та центри своїм членам, які відповідають певним вимогам.
- Поштові послуги.

- Усі види страхових та перестрахових послуг.
- Фінансові послуги, що відповідають певним вимогам (для деяких фінансових послуг можна скористатися опцією оподаткування).

При ввезенні цієї продукції країна надає повне звільнення від процедури сплати мита, за умови дотримання усіх вказаних вимог, а також проходження перевірки відповідності.

Все це сприяє притоку різноманітних благ та технологій, що забезпечує високу оборотність коштів в країні та активізує зовнішньоекономічні процеси.

Державні органи, зокрема Національний банк та Міністерство економіки також несуть на собі відповідальність за відповідності кредитних ставок комерційних банків реаліям ринку країни та забезпечують відсутність штучного завищення їх з метою підтримки сприятливого інвестиційного та виробничого клімату (рис.2.4).

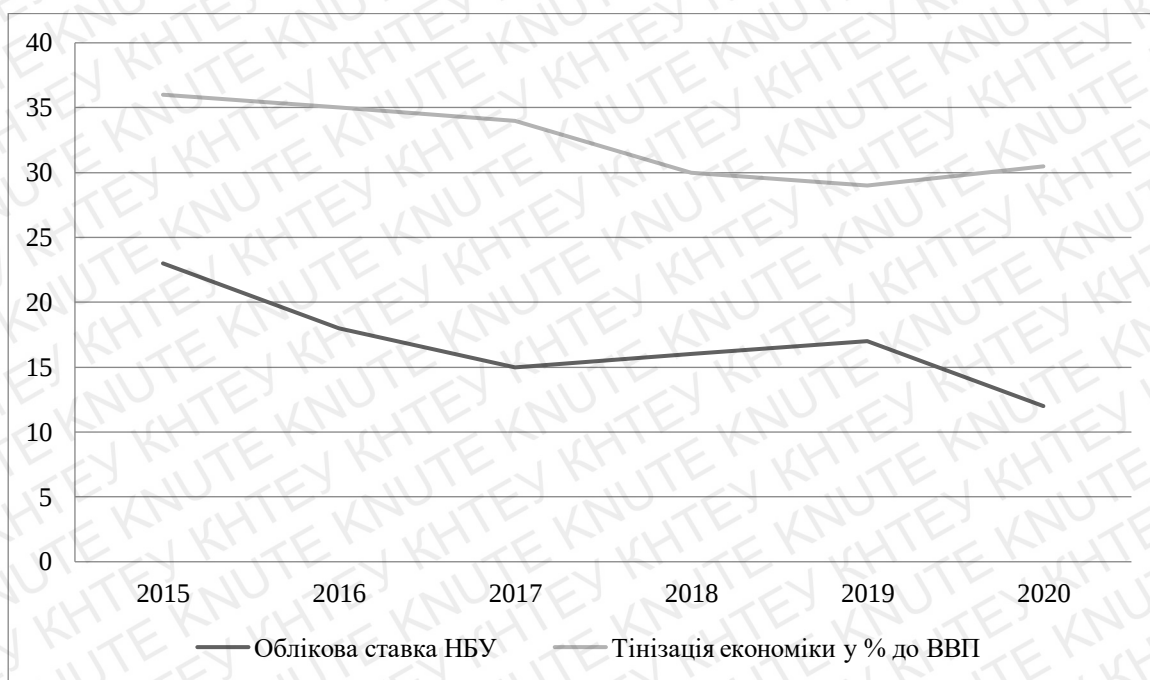

Рис. 2.4 Динаміка облікової ставки НБУ та відсотку тінізованої економіки до ВВП країни

Джерело: побудовано автором на основі [6].

Як бачимо, регулювання державними органами облікової ставки НБУ, яка є

основною формування відсоткових ставок комерційних банків сприяє загальному тренду до зниження рівня тінізації економіки, що сприяє додатковим надходженням до державного бюджету, а отже стабілізації національної економіки в цілому, що призводить до зміцнення курсу національної валюти, а, як наслідок, до активізації зовнішньо економічних процесів.

Ще однією проблемою української економіки протягом довгого часу була проблема офшоризації економіки.

В минулі роки найбільшим попитом користувалася схема, що пов'язана з будівництвом, перш за все дорожніх покриттів, на якій відмивалися значні суми коштів, але, за рахунок створення системи «Prozorro» використання даного методу, як і всіх інших, значно скоротилося.

Загалом в Україні останнім часом знижується кількість операцій з офшорними територіями в порівнянні з аналогічними періодами, наприклад 2010-х років (рис.2.5).

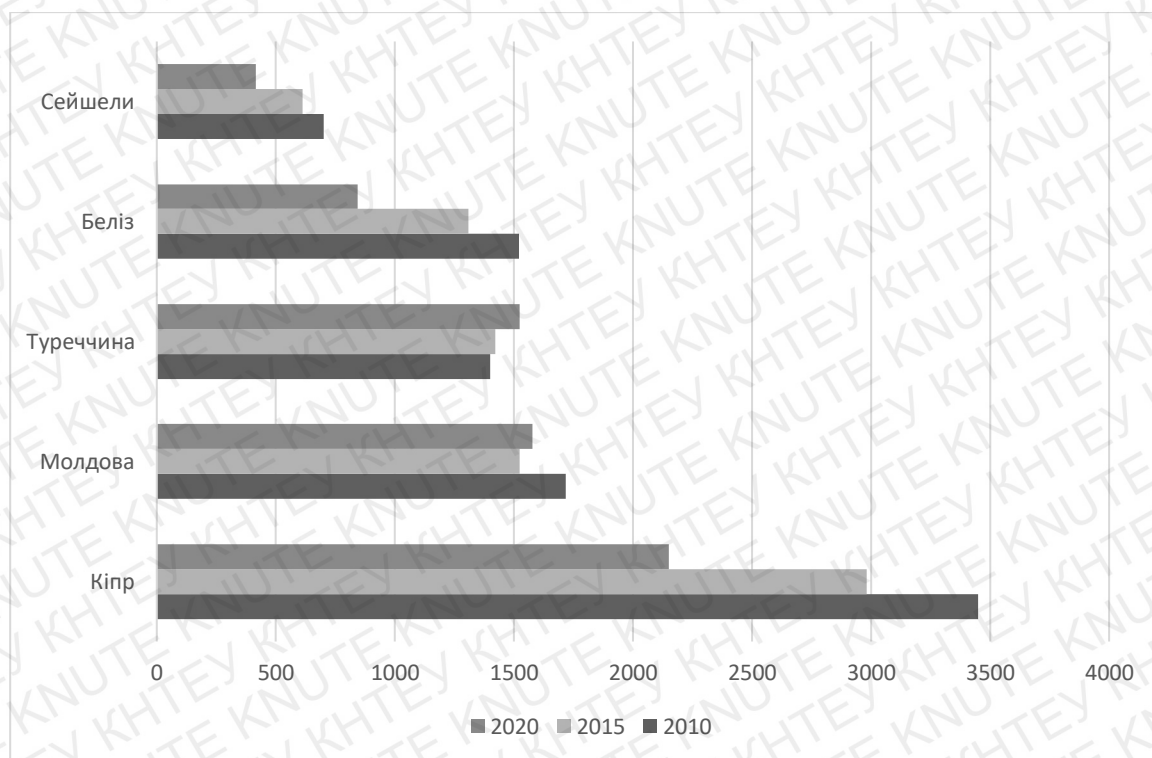

Рис. 2.5. Динаміка кількості фінансових операцій з резидентами офшорних територій

Джерело: побудовано автором на основі [7]

Як бачимо, в 2020 році кількість офшорних операцій дійсно значно знизилась в порівнянні з роками раніше. Також варто зазначити, що не усі операції з офшорними територіями дійсно пов'язані з відмиванням коштів.

Загалом, публічне управління економічної сфери в Україні можна оцінити як задовільне, адже в наш час активно проводяться реформи щодо зменшення частки негативних явищ (впливу офшорного середовища, корупцію, несприятливого інвестиційного клімату) з метою активізації розвитку українського виробництва та подальшої оптимізації зовнішньо економічних процесів України.

2.2. Методи публічного управління сфери міжнародного економічного співробітництва в Україні

Питання державного управління та адміністративного права діалектично взаємопов'язані, у зв'язку з цим розглянемо, що розуміється під державним управлінням у теорії. В даний час однією з проблем, з якою стикається правозастосовна практика, це відсутність у законодавстві поняття «державного управління», хоча в назвах різних документів ця категорія почала зустрічатися досить часто. Розмаїття поняття «управління» обумовлено безліччю процесів та явищ, що належать до управління. Незважаючи на те, що в юридичній літературі поняттю «державне управління» присвячено велику кількість робіт, його єдиного визначення та функцій досі не вироблено.

Виділяють загальні функції державного управління, які він ділить на три групи:

I. Функція орієнтування системи: прогнозування; планування; нормативне регулювання; методичний посібник.

II. Функція забезпечення системи: організаційно-структурна; матеріально-технічна; фінансова; кадрова; інформаційна.

III. Функція оперативного управління системою: безпосереднє регулювання

діяльності; облік; контроль; оцінка всієї роботи, окремих працівників, виконання конкретних завдань тощо.

Цілі державного управління, представлені у певному «дереві», повинні відповідати наступним вимогам:

1. бути об'єктивно обумовленими та обґрунтованими, виходити з об'єктивних закономірностей та тенденцій суспільного розвитку, та діяльності людей, відповідати об'єктивній логіці функціонування того чи іншого явища, процесу, відносини, враховувати форми та механізми останніх;

2. бути соціально мотивованими, тобто. йти від потреб, запитів та інтересів людей, відповідати їм і викликати цим розуміння, підтримку цілей, прагнення втілити їх у життя;

3. бути забезпеченими в ресурсному відношенні, як з інтелектуальної, так і з матеріальної сторони, ґрунтуватися на реальному, а не на уявному, на готівковому, а не на передбачуваному чи можливому потенціалі, прив'язуватися до конкретних умов і факторів суспільної життєдіяльності;

4. бути системно організованими, включати у певній послідовності мети стратегічні, оперативні та тактичні, загальні та приватні, головні та забезпечують, кінцеві та проміжні, віддалені, близькі та безпосередні тощо. Розглянувши існуючі у науці адміністративного права підходи до розуміння державного регулювання, провівши аналіз його співвідношення з поняттям державного управління та вивчивши закріплені в законодавстві цілі держрегулювання, можна зробити висновок та визначити державне регулювання, як функцію державного управління, що виражається у впливі держави в особі державних органів, на суспільні відносини, спрямовану на створення сприятливих правових, економічних та організаційних умов діяльності суспільства.

Слід зазначити, що для цілісного розуміння особливостей державного управління та державного регулювання видається доцільним розглянути адміністративно-правові методи державного управління та їх класифікацію.

Поняття методу державного управління має продемонструвати, за допомогою яких основних прийомів здійснюється державне управління. На думку

Д.М. Овсянко, метод державного управління – це «сукупність певних способів та засобів правового впливу на волю та поведінку учасників регульованих суспільних відносин» [21].

Попов Л.Л. дотримується думки, що «державне управління, здійснюючи регулятивну функцію, використовує певну сукупність правових засобів, або способів регулюючого впливу своїх норм на управлінські відносини, на поведінку їх учасників. Це – методи правового регулювання суспільних відносин» [32, С.17].

Козлов Ю.М. під методом розуміє «певну сукупність правових засобів, чи способів здійснення регулюючого впливу права на суспільні відносини» [13, С.27].

Старилов Ю.М. визначає метод державного управління, як «правовий засіб, який використовується для досягнення цілей, вирішення завдань та здійснення функцій державної управлінської [26, С. 227] діяльності».

Найбільш поширеною класифікацією методів державного управління є їх розподіл за характером впливу: [10, С.144] на економічні та адміністративні методи.

На думку Солдатова А.П. та Мельникова У.А. у цю класифікацію слід включити як і соціально-психологічний метод. Під соціально-психологічним методом вони пропонують вважати «вплив на керовані сторони, з урахуванням особливостей їхньої психології та прояв у системі відносин «керівник-колектив». Їх можна охарактеризувати, як «спосіб психологічного на керовану групу людей із боку керівників, задля досягнення певних управлінських цілей».

Тут слід зазначити, що така класифікація представляється мало коректною, оскільки всі застосовувані у процесі управління методи, є адміністративними, тобто. управлінськими. Інша річ, що з-поміж цих методів, методи психологічного впливу виділяються своєю органічністю з природою людської натури, правилами людського гуртожитку, опорою на переконання, як ключ до соціально адаптованої поведінки об'єктів управління.

Адміністративні методи, як правило, видаються у вигляді сукупності

способів та засобів позаекономічного, або прямого керуючого впливу з боку суб'єктів державного управління. Тобто застосування зазначених методів не пов'язане зі стимулюванням поведінки за допомогою впливу на економічні інтереси керованих об'єктів.

Адміністративні методи державного управління у науці класифікуються з таких підстав: залежно від форми вираження: правові та організаційні; залежно від адміністративно-правових ознак: нормативні та індивідуальні; залежно від ступеня керуючого на об'єкти управління: імперативні, уповноважуючі, заохочувально-рекомендаційні.

Під економічними методами, розуміється використання непрямих методів і засобів на інтереси керованих сторін відносин, стимулюючих їх матеріальну зацікавленість у виконанні поставлених їх завдань.

Безпосередніми засобами вираження економічних методів управління можуть бути: розподіл прибутку, матеріальне заохочення, майнові пільги та кредит, відповідне оподаткування, загроза матеріальних санкцій, чи матеріальні збитки тощо.

У юридичній літературі виділяють також класифікацію методів державного управління за змістом впливу – методи непрямого та прямого впливу, за характером впливу на волю об'єкта – переконання та примус.

Під методами непрямого впливу розуміють: осуд, заохочення, тобто. методи, які впливають на волю та формують поведінку суб'єкта. Під методом прямого впливу розуміють: вказівки, розпорядження. Якщо поглянути глибше на прямий і опосередкований вплив, можна побачити, що й той і інший метод підкріплюються юридичної відповідальністю за виконання приписів. Слід зазначити, що непряме стимулювання суб'єкта як відповідальності порушення, об'єднує обидва методи впливу.

Існує класифікація методів правового впливу як розпорядження, заборона та дозволу. Під розпорядженням розуміється – закріплення (покладання, встановлення) прямої юридичної обов'язки вчинити ті, чи інші дії у межах, передбачених правової нормою. Крайньою формою даного методу є примус, що

характеризується використанням можливостей державного механізму для силового забезпечення виконання вимог, що наказуються правовими нормами.

Тут слід зазначити, що адміністративний примус застосовується як захисту адміністративно-правових норм, але й забезпечення реалізації норм інших галузей права. Наприклад, звернення стягнення судовим приставом-виконавцем на майно боржника, яке може супроводжуватись застосуванням заходів адміністративного примусу.

Заборона – визначення прямого юридичного обов'язку не вчиняти ті чи інші дії. Заборона може бути сформульована, як гранично імперативно (забороняється, не допускається тощо), так і щодо м'яких форм, проте, що не змінюють суті заборони (рекомендується утримуватися і т.п.).

Таким чином, суть методів адміністративно-правового регулювання управлінських суспільних відносин може бути зведена до наступного: адміністративно-правовою нормою передбачено встановлення певного порядку поведінки у відповідних умовах та належним чином; заборона вчинення певних дій, якщо суб'єкт порушить певні приписи, то настає дисциплінарна, або адміністративна відповідальність; адміністративно-правовою нормою передбачено можливість вибору одного з варіантів належної поведінки. Цей метод спрямовано регулювання поведінки посадових осіб, причому вони не мають права ухилятися від такого вибору; надання можливості діяти (або не діяти) на свій розсуд, тобто вчиняти, або не вчиняти передбачені адміністративно-правовою нормою дії у визначених нею умовах.

На закінчення параграфу ми вважаємо за доцільне відзначити характерні риси адміністративних методів державного регулювання, що впливають із сутності державно-управлінської діяльності та предмета адміністративного права.

1. Адміністративно-правові методи держрегулювання мають безумовний характер, це означає, що для застосування регулюючих норм і правил до об'єкта регулювання не потрібно спеціальних (додаткових) рішень органів влади в кожному конкретному випадку, оскільки коло потенційних суб'єктів регулювання та наслідки прийняття таких норм заздалегідь визначено.

2. Найбільш характерним правовим засобом розпорядчого типу, для механізму адміністративно-правового регулювання є припис. Вони виражаються в тому, що одній стороні регульованих відносин надано певний обсяг юридично-владних повноважень. Друга сторона має підкоритися розпорядженням, що виходять від носія розпорядчих прав. Такі повноваження що неспроможні перебувати у розпорядженні обох сторін, оскільки це перетворило б їх на рівноправних суб'єктів.

3. Адміністративно-правові методи держрегулювання поширюються на необмежене коло осіб у межах свого виключного предмета регулювання.

4. Адміністративно-правове регулювання є одностороннє волевиявлення одного з учасників відносини. Пояснюється це тим, що юридично-владні розпорядження віднесені до компетенції відповідних суб'єктів виконавчої влади.

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Еволюція державного управління в європейських країнах відображає демократичний шлях розвитку політико-правової організації суспільства на основі принципу верховенства права, поваги прав і свобод громадянина. Принципова відмінність правових систем європейських країн полягає в прагненні до задоволення публічного інтересу – своєрідного необхідного балансу між приватно та публічно-правовими інтересами суб'єктів права. Відповідно, орієнтація на захист прав і свобод людини, забезпечення дотримання й реалізації її прав, свобод та законних інтересів виступає одним з основних критеріїв розмежування з правовою пострадянською системою, де людина вважалася керованим об'єктом, чиї права та інтереси отримували, переважною мірою, декларативне закріплення.

Важливо акцентувати увагу і на принципових відмінностях у підходах до розуміння терміна “державне управління” в європейських та радянській правових доктринах. Як відомо, в останній його зміст зазвичай зводився до розпорядчо-виконавчої діяльності органів виконавчої влади (тобто до державного управління у так званому “вузькому” значенні). Натомість європейським принципам державотворення відповідає широке тлумачення поняття “державне управління”.

Також аналізуватимуться особливості розподілу повноважень між органами державного управління з урахуванням форми правління, форми державного устрою та політичного режиму, що притаманні окремій європейській державі. Разом з тим важливо враховувати вплив органів та інституцій ЄС, а також Ради Європи (РЄ) на здійснення державного управління на національному рівні.

Під формою держави традиційно розуміють сукупність зовнішніх ознак держави, що визначаються її змістом. У науці конституційного права розрізняють дві основні форми держави – форму правління та форму державного устрою.

Досвід держав-кандидатів свідчить, що уникнути реформ неможливо. Потреба в реформах зумовлена трьома об'єктивними чинниками, які сьогодні не

може проігнорувати жодна європейська держава. Це:

- 1) глобалізація та європеїзація;
- 2) демократизація суспільного життя;
- 3) ринкова економіка.

Неспроможність адаптуватися до існування в умовах сучасного світу породжує багато проблем, зменшує конкурентоспроможність держави, погіршує рівень життя, призводить до часткої зміни влади тощо. Відповідно досвід держав-кандидатів, адміністративна реформа є первинною для проведення всіх інших реформ: правової, судової, адміністративно-територіальної, фінансової, банківської, податкової, пенсійної, охорони здоров'я, соціального страхування та ін. Виконання Копенгагенських критеріїв – політичного, економічного та “членського” виявилось неможливим, поки їх не було доповнено Мадридським (інституційним) критерієм.

Інакше кажучи, в країнах колишнього соціалістичного табору, де панували авторитаризм і планова економіка, утвердження ринкових відносин, демократизація суспільного життя, успішне проведення реформ в економічній, соціальній, політичній та інших сферах можливо тільки за наявності потужної, модернізованої системи управління – адміністрації, здатної відповідати сучасним викликам. У процесі підготовки до членства, напередодні розширення на Схід у дискурсі щодо адміністративних реформ у країнах ЦСЄ переважають дві теми: інституційний розвиток (institution building) та розвиток (наращування) адміністративної спроможності (administrative capacity building).»

Узагальнення досвіду реформування у країнах ЦСЄ протягом 1990-х рр. визначає три складові інституційних реформ: 1 інституції (установи, структури, організації); 1 процеси (“правила гри”, норми, процедури); 1 люди (кадри, персонал, державні службовці, виконавці тощо). Це три взаємозалежних і пов'язаних між собою компоненти системи державного управління, що мають забезпечити її належне функціонування.

Ефективність публічного адміністрування залежить від дієвості та ефективності установ, що її утворюють; від виваженого розподілу повноважень

між ними; від наявності і сталості механізмів забезпечення їхньої співпраці.

Ефективність функціонування установи забезпечується сукупністю норм, що регулюють її діяльність, та належним виконанням цих норм людьми, які забезпечують функціонування установи. До інституцій належать не тільки державні установи, але й політичні партії, преса, організації громадянського суспільства – тобто всі гравці, що беруть участь у суспільних процесах, здійснюють або впливають на реалізацію державних функцій, залучаються до процесів прийняття державних рішень.

Щодо правил гри, до них належить нормативно-правове забезпечення діяльності інституцій (закони, положення про орган, його статут, розпорядження щодо проведення певних операцій чи делегування функцій і завдань тощо), але також інші, зовнішні і внутрішні процеси та процедури, що регулюють роботу установи чи визначають рівень їхньої співпраці, як-то адміністративна культура, стиль менеджменту і лідерства, зовнішня та внутрішня комунікація, стандарти надання послуг. Теоретично останні теж можуть бути об'єктом державного регулювання, наприклад через запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності або ухвалення урядом Етичного кодексу державного службовця, або об'єктом внутрішнього організаційного регулювання через вироблення стратегії розвитку організації, стандартів надання послуг населенню, запровадження кодексу належної адміністративної поведінки тощо.

Щодо людей, то йдеться про кадрове наповнення інституцій: передусім державних службовців різних рівнів з (не)належним рівнем кваліфікації і (не)розвинутою адміністративною спроможністю, але також і політичних лідерів, які стають на чолі державних установ (наприклад міністрів і голів комітетів, голів державних адміністрацій тощо).

Об'єктом реформування при проведенні інституційних реформ стають усі три компоненти: адже процедури і процеси не існують окремо від інституцій, а дієздатність і ефективність системи державного управління в цілому залежить від кадрового забезпечення інституцій, менеджерів і виконавців процесів, правил і процедур. Інституції, наділені певними владними функціями і повноваженнями;

правила гри, за якими інституції працюють і співпрацюють; люди, які грають чи не грають за встановленими правилами, забезпечуючи тим самим виконання інституціями їхніх функцій чи блокуючи їх ефективне функціонування, утворюють інституційний трикутник (див. рисунок), на якому і зосереджувалися реформи у процесі підготовки до членства.

Під час підготовки до членства реформи реалізовувалися у формі проектів технічної допомоги, які мали чітко визначений початок і кінець, фінансове забезпечення, визначених виконавців, відповідальних за виконання окремих компонентів і проекту в цілому, заплановані заходи тощо. Застосовуючи проектний підхід, розробники і виконавці проекту з інституційно-адміністративного розвитку могли зосередитися на одній складовій інституційного трикутника, наприклад кадрах; або обрати об'єктом реформування одну окрему інституцію та удосконалити її структурну організацію, нормативно-правове забезпечення та персонал.»

Розвинуті інституції в національних системах державного управління є важливими як для ЄС, так і для держав-членів і їх громадян. У першому випадку саме національні державні адміністрації “вирішують долю директив і постанов, прийнятих у Брюсселі” [24, р. 120]: ЄС не має виконавчих органів і виконання рішень покладає на держав-членів.

Їх неспроможність імплементувати нормативно-правові акти ЄС, слідкувати за їх дотриманням, вжити заходи проти порушників зводила б нанівець зусилля представників органів ЄС та національних урядів. Водночас неспроможність держави впоратися з обов'язками членства загрожує їй відповідальністю: стягненням штрафів або розглядом справи у Суді Європейських Співтовариств. Адміністративна та судова відповідальність, як правило, супроводжується фінансовою: в ЄС право стягувати штрафи з правопорушників мають і Європейська Комісія, і Суд Європейських Співтовариств. Крім того, країни прагнуть членства в ЄС для того, щоб скористатися правами і перевагами, які воно надає, наприклад, повною мірою реалізувати чотири свободи. Якщо та чи інша держава з різних причин не застосовує на своїй території норм та правил ЄС,

програє або адміністрація, або громадяни цієї держави.

Належні інституції необхідні для того, щоб забезпечити ефективне і результативне функціонування систем державного управління. Згідно з Копенгагенськими і Мадридськими критеріями, членство в Європейському Союзі передбачає наявність стабільних, ефективних і дієвих демократичних інституцій.

У першу чергу, це:

- політичні інститути (Президент, Парламент, Омбудсмен і т.ін.), що гарантують демократію і верховенство права, забезпечують права людини, стабільність і суспільний розвиток;
- ефективно діючі три гілки влади – законодавча, виконавча і судова – з чітко окресленими повноваженнями і межами компетенції;
- незалежна і спроможна система судочинства;
- розвинута система виконавчих органів влади, здатна забезпечити виконання взятих державою зобов'язань у такий спосіб, щоб це було на користь її громадянам;
- наближені до громадян місцеві органи влади (органи місцевого самоврядування) [25, р. 127];
- розвинуте громадянське суспільство.

Вимір демократичності визначається виходячи із загальноприйнятих на заході фундаментальних ознак демократії – поділу влади і дотримання основоположних прав (громадянських, політичних, економічних, соціальних, культурних, а також прав меншин).

Вимір ефективності стосується того, наскільки ефективно розподілені функції і окреслена відповідальність різних гілок влади, і особливо виконавчих органів; чи раціонально розподілені обов'язки між центральним, регіональним і місцевим рівнями; чи існує дублювання функцій або, навпаки, прогалини в їх розподілі, внаслідок чого певні функції і послуги випадають з поля зору урядових установ; чи існуюча система інституцій забезпечує їх горизонтальну і вертикальну співпрацю і дає змогу швидко реагувати на потреби й виклики європейської інтеграції. Вимір дієвості (результативності) пов'язаний із

результатами діяльності окремих державних інституцій і системи в цілому.

Об'єктом вивчення стають виконання програм уряду і зобов'язань перед партнерами, досягнення цілей, проголошених окремими державними установами, рівень задоволення суспільства та забезпечення потреб клієнтів певних державних установ і т. ін. Стан інституцій, їх спроможність забезпечити стабільність і демократію, гарантувати соціально-економічний розвиток у країнах Центральної та Східної Європи оцінювався за такими показниками:

- загальна оцінка функціонування політичних інститутів (“належним чином і в умовах стабільності”; “потребують консолідації”; “не відповідають Копенгагенським критеріям”);
- поділ гілок влади (“поділені”; “формально поділені”; “не поділені”); і межі компетенції гілок влади (“установлені і зберігаються”; (“установлені, але не зберігаються”; “не установлені”);
- рівень співробітництва гілок влади (“високий рівень”; “недостатнє співробітництво”; “напруження між “гілками” влади”); і вибори (“вільні і чесні”; “не вільні”);
- становище опозиції (“участь у діяльності політичних інститутів”; “права опозиції не зберігаються”);
- змінюваність влади (“в ході виборів”);
- функціонування судової системи (“потребує покращення підготовки суддів”, “потребує покращення в цілому”; “судова влада не є вільною”);
- фундаментальні права (“в основному забезпечені”; “порушуються”);
- становище засобів масової інформації (“вільні”; “існують певні обмеження”; “необхідне законодавче забезпечення свободи ЗМІ”);
- боротьба з корупцією (“потребує подальшого підсилення”; “потребує значного підсилення”; “потребує радикальних засобів із забезпечення прозорості прийняття рішень”);
- громадський контроль за армією і службами безпеки (“громадський контроль установлений і є адекватним”; “громадський контроль за армією і службами безпеки не установлений”).

Окрему увагу в процесі підготовки до вступу до ЄС було приділено розвитку судової системи. Це пояснюється кількома причинами:

- 1) важливою роллю, яку відіграє судова влада в демократичних суспільствах;
- 2) особливою роллю національних судів як гарантів дотримання європейського права у державах-членах ЄС;
- 3) нерозвиненістю судової системи в посттоталітарних країнах. У демократичному суспільстві суди є гарантами захисту прав і свобод. Вони покликані розв'язувати конфлікти, що виникають між виконавчою і законодавчою гілками влади, між приватною особою і державою, між меншинами (національними, релігійними, сексуальними) та більшістю населення, між фізичними та юридичними особами тощо.

Незалежно від того, які сторони представлені в конфлікті, суд повинен відстоювати закон і справедливо захищати права людини, підприємця, політичної партії або корпорації. Судді часто вступають у конфлікт з можновладцями, приймають рішення на користь більшості проти меншості – але виключно керуючись законами [26, р. 17].

За допомогою судів вирішуються політичні конфлікти; суди допомагають у розв'язанні суперечок між суб'єктами економічної діяльності і гарантують захист, передбачуваність і впевненість – тим самим вони забезпечують стабільність суспільства і надійність економічного середовища. Якщо громадяни не матимуть довіри до суду як незалежного і неупередженого органу, вони не звертатимуться до нього і шукатимуть для вирішення конфліктного питання інші засоби: важелі політичного тиску або незаконні шляхи [26, р. 17].

Також національним судам належить важлива роль у дотриманні права ЄС: відповідно до принципів верховенства права Співтовариства над національним правом та принципу прямої дії національні суди країн-членів зобов'язані захищати і впроваджувати норми права ЄС “під пильним наглядом Суду Європейських Співтовариств” [27, с. 133].

Останнє означає, що:

1) для захисту прав фізична або юридична особа може звернутися до національного суду або безпосередньо до Суду Європейських Співтовариств та

2) національні суди, якщо мають проблему у вирішенні спірного питання, можуть звернутися до Суду Європейських Співтовариств по допомогу за процедурою преюдиційного (досудового) звернення [27, с. 133-134].

Таким чином, дотримання права ЄС на території держави-члена ЄС залежить від здатності національних судів захистити й впровадити його. Суддя національного суду змушений часто приймати рішення проти громадянина чи компанії своєї держави на користь іншої держави-члена. Щоб діяти тільки відповідно до закону, суддя має бути неупередженим і незалежним.

Не менш важливою для судді є професійна компетентність (спроможність) – знання національного права та права ЄС, знання принципів, на яке спирається право ЄС, знання прецедентів, рішення по яких виніс

Суд Європейських Співтовариств, вміння тлумачити закон відповідно до принципів європейського права та багато іншого. У державах соціалістичного табору судова система не відігравала самостійної ролі, а виконувала замовлення владної верхівки. За часів тоталітаризму правота комуністичної партії та її вищого керівництва фактично відкидала ідею незалежності і неупередженості суду; судді часто просто виконували замовлення владної верхівки. Готовий діяти під тиском або на замовлення суддя не відчував потреби в розвитку професійних здібностей і швидко втрачав кваліфікацію.

Разом з тим за досить стислий час у країнах Центральної та Східної Європи відбулися фундаментальні зміни в законодавстві, прийнята маса нових законодавчих актів. Але більшість суддів навчалися в часи, коли не існувало ринкових інституцій, не діяли норми демократії. Природно, що судді повинні досить ретельно підвищити свою кваліфікацію і пройти відповідне навчання, опанувати вміння по новому застосовувати закони та системно тлумачити їх за принципом верховенства права.

Розвиток і реформування інститутів державної влади в державах ЦСЄ здійснювалося за потужної підтримки з боку ЄС, в рамках фінансового

інструменту PHARE, інших програм технічної допомоги; були розроблені і діють на даний час механізми експертної підтримки TWINNING, TAIEX, SIGMA та ін. Інституції працюють і співпрацюють за правилами і процедурами. Завдяки дослідженням за програмою SIGMA було виділено ті, що мають найбільше значення для євроінтеграції. Це так звані “базові показники SIGMA”, розроблені для наступних сфер:

- Вироблення і координація політики і процедури узгодження й прийняття рішень.
- Фінансовий контроль (внутрішній аудит).
- Система управління державними закупівлями.
- Управління державними видатками.
- Процедури зовнішнього аудиту для установ державного сектору.
- Державна служба.

Кожен базовий показник поєднує кілька індикаторів, які в сукупності дають уявлення про загальний стан сфери і ступінь її європеїзації; до кожного “пакета” індикаторів обов’язково входять правове забезпечення та потенціал до подальшого розвитку. Також у сучасній теорії державного управління поширений термін “benchmark”, який перекладається з англійської як “орієнтир”, “віха”. Цей термін використовується паралельно з поняттям “базові показники”. Орієнтири (прив’язані до) пов’язані із показниками: якщо показники допомагають оцінити сучасний стан, то “benchmark” встановлюють ідеал, якого слід прагнути по кожному з показників і на який слід орієнтуватися при проведенні реформ. Але в дискурсі з проблем реформування державного сектору “базові показники” і “орієнтири” часто використовуються як синоніми. Показники не використовуються окремо, вони “прив’язані” до інституцій і залежать від рівня підготовки, мотивації і достатньої кількості фахівців, що працюють у тій чи іншій сфері: наприклад, належне управління державними закупівлями вимагає створення централізованого органу під умовною назвою “Управління державних закупівель”; важливою також є достатня кількість підготовлених працівників, які знайомі з процедурами і правилами, готові чесно й неупереджено виконувати свої

посадові обов'язки з організації тендерів. Усі країни ЦСЄ, що прагнули членства в ЄС, пройшли тестування за базовими показниками SIGMA. Подібне тестування вже двічі проходила Україна. Спроба проведення оцінки системи державної служби в Україні за базовими показниками SIGMA у 2003 р. засвідчила, що "Україна досягла значного прогресу в розвитку системи державної служби і у середньостроковій перспективі вона зможе відповідати європейським стандартам ..." Вдруге більш масштабне і детальне оцінювання системи врядування України відбулося у 2006 р. [27].

Серед рекомендацій, наданих європейськими експертами, які проводили оцінювання, є такі: Замість того, щоб займатися грандіозними реформами, які напевно не будуть реалізовані на практиці..., ми рекомендуємо українській владі політику "радикальної стриманості", тобто стриманості у відмові від грандіозних реформ та радикальності у запровадженні стратегії помірному реформування; це вимагатиме зміни поведінки як прибічників реформ, так і донорів. Наголос треба зробити на незначних покращеннях, яких слід домагатися поступово і завершувати практичною реалізацією [27, с. 12].

Як свідчить досвід країн, що успішно завершили реформування системи державного управління, наявність інституцій ще не гарантує їх дієздатності. Важливим компонентом реформування є запровадження процесів, внутрішніх правил і процедур, які забезпечують ефективне функціонування кожної окремої інституції, та удосконалення процесів і механізмів співпраці між ними. Третім компонентом, що має вирішальне значення для підвищення дієздатності системи державного управління, є людський ресурс. Від державних службовців, їхньої компетентності і кваліфікації, підтримки чи опору реформам і змінам врешті-решт залежить поступ європейської інтеграції. Дослідження, що їх було виконано в період підготовки до розширення ЄС на Схід, та практичний досвід, накопичений державами ЦСЄ, що готувалися до членства, підтверджували, що вирішальне значення для підвищення дієздатності системи державного управління та її пристосування до вимог європейської інтеграції є людський ресурс. Тому найбільшу увагу при проведенні інституційних реформ було

зосереджено на розвитку адміністративної спроможності в системі державного управління. Під адміністративною спроможністю ми розуміємо високий рівень знань, вмінь та навичок державних службовців, диференційованих залежно від рівня, посади, функціональних обов'язків та сфери діяльності службовця, які в сукупності гарантують ефективне її вироблення та впровадження політики європейської інтеграції, забезпечують дієздатність системи державного управління, допомагають перетворити державу на рівноправного партнера ЄС та його держав-членів.

Для процесів європейської інтеграції актуальності набувають знання, вміння та навички, які дозволяють, сприяють і допомагають:

1) своєчасно виконувати зобов'язання, які держава взяла на себе, обравши шлях євроінтеграції, наприклад здійснювати адаптацію національного законодавства, процедур, стандартів і норм до норм ЄС, забезпечувати їх виконання і дотримання, запровадити систему впровадження і моніторингу;

2) відігравати активну роль в євроінтеграційних процесах, використовуючи їх на користь власної держави, зокрема мати необхідні фахові, експертні чи технічні знання у своїх секторах і галузях; розуміти національні інтереси і мати здібності захищати їх; знати процедури і правила (протокол, голосування тощо), за якими приймаються рішення в ЄС; мати розвинуті комунікативні і лідерські навички (наприклад спілкування з колегами, ведення переговорів, вміння переконувати), щоб впливати на процес прийняття рішень та вироблення політики в ЄС;

3) прискорювати процеси європеїзації в державі, зокрема завдяки прискоренню перекладу *acquis communautaire* та поширенню інформації про ЄС, а також через створення налагодженої системи координації всередині уряду, між різними гілками влади, між урядом та інституціями ЄС;

4) здійснювати планування, спираючись на стратегічне бачення, політичний аналіз і прогнозування, зокрема вміти передбачати розвиток подій на європейській арені і вдома; узгоджувати політику європейської інтеграції із внутрішньою політикою; спрогнозувати нову роль, функції і завдання уряду та

реформувати урядові структури відповідно до прогнозу; запровадити систему управління змінами; впроваджувати зміни, спираючись на аналіз і обираючи між кількома альтернативами; повсякчас прилаштовувати систему багатовекторного співробітництва на національному та наднаціональному рівнях до змін, що відбулися або мають відбутися;

5) своєчасно реагувати на вимоги і виклики євроінтеграції, зокрема нарощувати спроможність через запровадження системи підготовки і підвищення кваліфікації державних службовців, застосування методів самооцінки та вимірювання адміністративної спроможності. Європейський досвід вчить не ігнорувати реформи на організаційному рівні: досвід вдалих реформ на рівні окремої установи може бути поширений і застосований у секторі загалом. Разом з тим зрозуміло, що без масштабних системних реформ, спрямованих на зміни в системі владних відносин, переосмислення та перерозподіл їх функцій і компетенцій, зміну ролі і завдань у процесах життєдіяльності суспільства, справжній прогрес неможливий. Три напрями реформування (інституції, процеси, люди), визначених під час інституційних реформ у країнах ЦСЄ, можуть стати орієнтирами для поетапного реформування системи державного управління України.

Підвищення ефективності інститутів державного управління розглядається як найважливіша стратегічна задача в рамках розроблених програм реформ української економіки різними експертними спільнотами

Пропонується комплекс рішень на різних етапах реформ для створення системи управління стратегічним розвитком країни. Як приклад наведемо низку основоположних рішень, які спрямовані на покращення ключових показників якості державного управління (рис. 3.1)

Нова довгострокова стратегія має бути спрямована на досягнення цілей, що відповідають обраній суспільством моделі соціально-економічного розвитку, що базується на фундаментальному розумінні ролі, завдань та функцій держави, приватного бізнесу та суспільства. У зв'язку з цим нова концепція реформування державного управління потребує нових базових положень. У найзагальнішому

вигляді вони можуть бути зведені до наступного [22, с. 16-17].

Рис. 3.1. Пропозиції вдосконалення системи публічного управління

Джерело розроблено автором]

Тільки досягнення суспільного консенсусу у виборі соціально-економічної моделі розвитку країни дозволить розробити концепцію реформи державного управління, визначитися щодо ступеня взаємодії держави з усіма іншими сферами суспільства, необхідних повноважень, провести «інвентаризацію» всіх державних функцій, оптимізацію структури та функцій органів виконавчої влади. рівнів.

У свою чергу, інститути державного управління мають бути вбудовані у реалізацію стратегії соціально-економічного розвитку. Систему управління згори до низу (від рівня федерального уряду до господарської структури) слід розглядати комплексно, тобто необхідно забезпечити взаємозв'язок стратегічного планування та управління, державного управління та функціонування суб'єктів господарювання.

Розвиток цифрової економіки та електронної інформаційної платформи реалізації управлінських функцій потребує модернізації державних інститутів як управлінських конструкцій. У нових умовах активного формування електронно-інформаційного середовища потрібна розробка оптимального управлінського механізму та відповідних інструментів та технологій управління (процесних, проектних, контрактних) для реалізації поставлених завдань.

Необхідно визначити місію та роль державного сектору економіки, можливі масштаби (кордони) прямої державної участі в економіці, розробити цілі та завдання діяльності підприємств державної форми власності, критерії оцінки їхньої ефективності.

Ключовим вектором модернізації має стати усунення акцентів з позиції «адміністрування» до позиції державного «менеджменту розвитку». В даний час існуюча українська парадигма державного управління, по суті, пропонує державним підприємствам і державним замовникам суворо дотримуватися регламентованих (і жорстко контрольованих) процедур для отримання бюджетних коштів, не ставлячи завдання підвищення ефективності їх використання. Основою державного менеджменту розвитку має стати довіра до державних чиновників та державних замовників з одночасним посиленням системи персональної відповідальності за прийняті рішення.

Реалізація концепції «менеджменту розвитку» неможлива і без побудови нової моделі взаємин держави, бізнесу та суспільства на основі партнерських контрактних відносин. Підвищення якості управління економікою вимагає, з одного боку, переорієнтування державного управління на гнучкіші механізми регулювання, з іншого - підвищення ефективності діяльності держави як суб'єкта контрактних відносин. Розвиток нових інституційних форм та механізмів державно-приватного партнерства, соціального партнерства, взаємодії з інститутами громадянського суспільства.

ВИСНОВКИ

Нормативно-правове забезпечення державної політики захисту прав та законних інтересів України у сфері міжнародних відносин має бути спрямоване на впровадження комплексної національної стратегії, що можливо шляхом ухвалення всіма органами державної влади концепцій та методик державного управління. Успішна та ефективна реалізація даних напрямків можлива лише шляхом здійснення системних та комплексних заходів з метою адаптації зовнішньої політики України до умов загальноприйнятих міжнародно-правових цінностей та ідеалів.

Сучасна система регулювання світогосподарських зв'язків, що остаточно сформувалася до кінця минулого століття, складається з різних елементів, має певну структуру, цілі та загальні характеристики: динамічність, взаємодія та координацію з суб'єктами інших підсистем, комунікативність та інформаційність. В основі регулювання лежить система організаційно-правових форм та методів впливу тими чи іншими міжнародними (міждержавними, наддержавними, недержавними) суб'єктами та інструментами на об'єкти міжнародних економічних відносин. Суть такого глобального регулювання зводиться до ліквідації диспропорцій розвитку окремих елементів системи, а ефективність, безперечно, залежить від узгодженості дій усіх суб'єктів світового господарства.

Сучасний механізм регулювання має багаторівневий характер, тобто, здійснюється на національному, регіональному, транснаціональному та глобальному рівнях, і використовується різними типами суб'єктів: національними державами та їх інтеграційними об'єднаннями, міжнародними організаціями, транснаціональними структурами та численними суб'єктами громадянського суспільства. Державні механізми управління пов'язані з діяльністю національних урядів, укладанням міжнародних угод та прийняттям рішень на рівні міжнародних організацій. Недержавні механізми регулювання представлені неурядовими організаціями і транснаціональними структурами, які лише побічно можуть брати участь у прийнятті рішень (за допомогою експертизи, лобіювання

чи формування громадської думки), проте володіють тим не менш високим потенціалом у галузі розробки пропозицій щодо цілої низки проблем.

Нині пошук найефективніших моделей державного управління активно у більшості економічно розвинених країн світу. Криза державного управління багато в чому є наслідком нових глобальних технологічних та інформаційних викликів. У зв'язку з цим сама парадигма державного управління перебуває у процесі переосмислення та розвитку, наукове обґрунтування та розробка практичних підходів до реформування інститутів державного управління базується на визначенні ролі та змісту функцій держави. В українській економіці концепція реформи інститутів державного управління визначатиметься вибором стратегічних принципів соціально-економічного розвитку. У свою чергу, підвищення ефективності державного управління вимагає впровадження інституційних форм, що дозволяють найповніше враховувати національні особливості та вирішувати конкретні проблеми, що перешкоджають стійкому економічному зростанню нашої країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонович М. Міжнародна система захисту прав людини: кризь призму України / М. Антонович // Право України. – № 3. – 2017. – С. 39.
2. Бабкін В.Д. Соціальна держава та захист прав людини // Правова держава: Щорічник наук. праць. – К., 2018. – Вип. 9. – С. 8.
3. Баймуратов М. О. Публічна самоврядна (муніципальна) влада в Україні: основні ознаки й особливості // Актуальні проблеми виконання законів України „Про місцеве самоврядування в Україні” та „Про місцеві державні адміністрації” / за ред. В. В. Кравченка. – К., 2013. – С. 71.
4. Валевський О. Окремі аспекти визначення функцій механізму стримувань і противаг у розвитку політичної системи / О. Валевський // Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президенті України. – 2018. – № 1. – С. 147–154.
5. Виконавча влада і адміністративне право / За заг.ред. В. Б. Авер'янова. – К. : Видавничий Дім «Ін-Юре», 2015. – С. 238.
6. Волинка К. Г. Проблеми становлення єдиного механізму забезпечення прав і свобод особи / К. Г. Волинка // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 2017. – № 3. – С. 38.
7. Гель А. П. Судові та правоохоронні органи України : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / А. П. Гель, Г. С. Семаков, С. П. Кондракова; Міжрегіон. акад. управл. персоналом. – К., 2014. – С. 261–264.
8. Заверуха О. Суб'єктивні публічні права як об'єкт судового захисту / О. Заверуха // Право України. – 2014. – С. 50.
9. Камінська Н. В. Європейська система місцевого і регіонального самоврядування (міжнародно-правові засади становлення, функціонування та розвитку) : дисер. на здоб. наук. ступеня доктора юрид. наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право / Н. В. Камінська ; Київ. націон. універ. ім. Т. Шевченка. – К., 2017. – 474 с.

10. Кельман М.С. Теорія держави: Навч. посібник / М-во освіти України. Львів. ін-т внутр. справ при Нац. акад. внутр. справ України. – Тернопіль, 2017. – С.71.
11. Князєв В. Конституційні гарантії прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні / В. Князєв // Право України. – К., 2019. – № 11. – С. 29
12. Колодій А. М. Принципи права України / А. М. Колодій. – К. : Юрінком Інтер, 2018. – 208 с.
13. Коментар до Конституції України / Ін-т законодавства Верховної Ради України. – К., 2016. – 376 с
14. Конституційне право України: [підруч. для студ. юрид. спец. вищих закл. освіти] / [Погорілко В.Ф. та ін.]; за ред. В.Ф. Погорілка; НАН України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького; [2-е доопрац. вид]. – К., 2018. – С. 12.
15. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України, 1996. – № 30. – С. 141
16. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
17. Костицький В. Економічний патріотизм як соціально-економічне і правове явище / В. Костицький // Право України. – 2011. – № 6. – С. 19–20
18. Кравченко В. В. Конституційне право України / В. В. Кравченко. – К. : Атіка, 2017. – С. 290.
19. Кучер Т.М. Умови звернення до суду за захистом як невід'ємні елементи в реалізації права на судовий захист / Т.М. Кучер // Часопис Київського університету права: Український науково-теоретичний часопис. – К., 2018. – №4. – С. 121–125.
20. Макарова О. Правовий нігілізм і правовий ідеалізм: реалії сьогодення / Олена Макарова // Підприємництво, господарство і права. – 2019. – № 1 (січ). – С. 76–78.
21. Маляренко В. Т. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України / В. Т. Маляренко. – К. : Юрінком Інтер, 2017. – С. 175.

22. Мельник М.І. Суд та інші правоохоронні органи. Правоохоронна діяльність: Закони і коментарі: Навч. посібник / Авт. і упоряд. Мельник М.І., Хавронюк М.І. – К.: Атіка, 2016. – С. 13–14.
23. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року [Електронний ресурс]: CD-версія “Инфодиск”, 2008. – № 12. – декаб.
24. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. – К.: Вид-во УПФ, 1995. – 42 с
25. Огородник О.Г. Механізм забезпечення прав і свобод людини та принцип законності в Україні // Право України. – 2018 - №6 – С. 15.
26. Олійник А.Ю. Теорія держави і права: навч. посіб. / А.Ю. Олійник, С.Д. Гусарєв, О.Л. Слюсаренко; Нац. акад. внутр. справ України. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – С. 138.
27. Політологія: історія та методологія / за ред. Ф.М. Кирилюка. – К., 2016. – С. 223
28. Політологія: підруч. / [А. Колодій та ін.]; за ред. А. Колодій. – К., 2018. – С. 398.
29. Положення про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 459 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>.
30. Про дію міжнародних договорів на території України: Закон України від 10.12.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 10. – Ст.137.
31. Про міжнародні договори України: Закон України від 22.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 10. – Ст.45; нині чинний Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 50. – Ст. 540.
32. Р.Є. Строцький. Публічне управління у сфері економіки [Електронний ресурс] / Р. Є. Строцький – Режим доступу до ресурсу: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2149/vnulpurn201582419.pdf>.

33. Рабінович П. Здійснення прав людини: проблеми обмежування (загальнотеоретичні аспекти) / П. Рабінович, І. Панкевич // Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина. – Серія І. Дослідження та реферати. – 2011. – Вип. 3. – С. 13, 14.
34. Рабінович П. М. Права людини і громадянина [Текст] : навч. посіб. / П. М. Рабінович, М. І. Хавронюк. – К. : Атіка, 2014. – 463 с.
35. Рівень тіньової економіки в Україні перевищив 30% [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://finclub.net/ua/news/riven-tinovoiekonomiky-v-ukraini-perevyshchyv-30protsent.html>.
36. Савенко М. Д. Конституційний Суд і омбудсман у державному механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина / М. Д. Савенко // Вісник Конституційного Суду України. – 2019. – № 1. – С. 72
37. Скакун О.Ф. Теория государства и права / Ольга Федоровна Скакун. – Х., 2015. – С. 161.
38. Слюсар К. Методи гарантування і захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина / К. Слюсар // Право України. – 2016. – № 4. – С. 37.
39. Совгиря О. В. Конституційне право України / О. В. Совгиря, Н. Г. Шукліна. – К. : Юрінком Інтер, 2017. – С. 433.
40. Стахура Б.І. Правова держава – гарант захисту прав і свобод людини / Б.І. Стахура // Філософські, теоретичні та методологічні проблеми юридичної науки в умовах євроінтеграції України: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 25 квітня 2014 року). – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – С. 205–210.
41. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини в контексті західної правової традиції / С. Шевчук. – К.: Реферат, 2016. – 848
42. Темченко В. Про поняття механізму соціально-правового забезпечення прав і свобод людини і громадянина / Володимир Темченко // Українське право. – 2015. – № 1. – С. 109–110.

43. Шемшученко Ю.С. До розбудови правової держави / Ю.С. Шемшученко // Юридичний вісник України. – 2011. – № 4
44. Щедрова Г.П. Громадянське суспільство, правова, державна і політична свідомість громадян / Г.П. Щедрова; Ін-т системи досліджень освіти; Східноукр. держ. ун-т. – К.: ІСЛО, 2017. – С. 11, 15.
45. Як НБУ впливає на ставки за кредитами [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/kredit-biznesu-i-domogospodarstvam-yak-vplivaye-oblikova-stavka-nbu-poyasnennya-bankira-50124868.html>

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра публічного управління та адміністрування

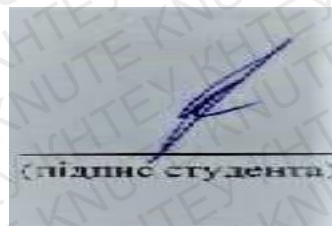
РЕФЕРАТ

ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО
ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА»**

Студента 2____курсу, 9____групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

Білої
Карини
Арменівни

Науковий керівник
кандидат економ наук,
доцент

(підпис керівника)

Лазебна
Ірина
Василівна

Гарант освітньої програми
кандидат економ наук,
доцент

(підпис гаранта)

Дьяченко
Ольга
Володимирівна

Київ 2021

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (45 найменувань). Основний зміст роботи викладено на 43 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 8 рисунків, 1 таблицю.

Мета дослідження полягає в тому, щоб дослідити систему публічного управління в процесі здійснення міжнародного економічного співробітництва.

Мета дослідження досягається за допомогою вирішення наступних завдань:

- розглянути сутність та роль публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва ;
- дослідити систему органів та механізмів публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва ;
- проаналізувати публічне управління в сфері міжнародного економічного співробітництва ;
- розглянути методи публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва .
- запропонувати вдосконалення системи публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва

Об'єктом дослідження є процеси, що складаються при функціонуванні системи забезпечення і реалізації міжнародного економічного співробітництва органами публічної влади, їх інститутами та органами.

Предмет дослідження теоретико-методологічні та прикладні засади повноваження інститутів і органів публічної влади у сфері здійснення міжнародної економічної політики.

Методологічну основу дослідження склали загальнонаукові методи пізнання, в тому числі: конкретно-історичний, метод системного аналізу, структурно-функціональний, і інші, а також ряд приватно-наукових методів — формально-юридичний, юридичного прогнозування й інші методи, відповідно до яких розглядаються суспільні відносини, що виникають в процесі забезпечення і реалізації міжнародного економічного співробітництва відповідними суб'єктами.

В першому розділі визначено теоретико-методичні основи публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва, а саме визначено сутність та роль публічного управління в сфері міжнародного співробітництва та система органів та механізми публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва.

В другому розділі проаналізовано особливості сучасного стану публічного управління в міжнародній економічній сфері в Україні. Визначено методи публічного управління сфери міжнародного економічного співробітництва в Україні.

У третьому розділі запропоновано шляхи вдосконалення системи публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва

Анотація

У випускній кваліфікаційній роботі сутність та роль публічного управління в сфері міжнародного співробітництва та система органів та механізми публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва. Проаналізовано особливості сучасного стану публічного управління в міжнародній економічній сфері в Україні. Визначено методи публічного управління сфери міжнародного економічного співробітництва в Україні. Запропоновано шляхи вдосконалення системи публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва

Ключові слова: публічне управління, сфера міжнародного економічного співробітництва, органи влади, світогосподарські зв'язки.

Annotation

The essence and role of public administration in the field of international cooperation and the system of bodies and mechanisms of public administration in the field of international economic cooperation in the final qualification work. The peculiarities of the current state of public administration in the international economic sphere in Ukraine are analyzed. Methods of public administration in the field of international economic cooperation in Ukraine are determined. Ways to improve the system of public administration in the field of international economic cooperation are proposed

Key words: public administration, sphere of international economic cooperation, authorities, world economic relations.

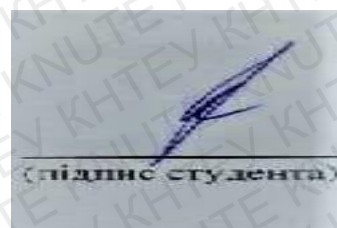
Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Біла Карина Арменівна, повідомляю, що за результатами здійснення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «Публічне управління в сфері міжнародного економічного співробітництва» не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах. Електронна версія роботи ідентична з друкованою.

«10» листопада 2021 року

(підпис студента)

Згода

Я, Біла Карина Арменівна, цим засвідчую, що є автором випускної кваліфікаційної роботи на тему: Біла Карина Арменівна несу повну відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у роботі інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний депозитарій Київського національного торговельно-економічного університету і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

«10» листопада 2021 року

(підпис студента)

(Біла К.А.)

Прізвище, ініціали

РЕЦЕНЗІЯ

На випускню кваліфікаційну роботу

Студентки Білої Карини Арменівни

2 курсу 6 групи очної форми навчання

Спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

На тему «Публічне управління у сфері міжнародного економічного співробітництва»

Випускна кваліфікаційна робота виконана на тему, яка є актуальною для сфери публічного управління у сучасних умовах розвитку економіки і забезпечення державою дотримання законності та правопорядку, охорони та прав і свобод громадян. Виконана робота за змістом відповідає завданню в повному обсязі.

Студентка продемонструвала достатній рівень володіння теоретичним матеріалом щодо теоретичних особливостей публічного управління публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва та вміння застосовувати цей матеріал у процесі реального дослідження.

Робота розкриває сучасний стан публічного управління в сфері міжнародного економічного співробітництва в Україні.

Якість оформлення випускної кваліфікаційної роботи можна вважати задовільною. Основні вимоги щодо оформлення матеріалу враховані. Слід відзначити деякі несуттєві порушення стилю викладення матеріалу, який в окремих місцях роботи є ненауковим. В цілому матеріал роботи викладено послідовно і логічно.

Випускна кваліфікаційна робота рекомендується о захисту

Президент

Благодійного фонду

сприяння духовного розвитку сім'ї та молоді

Пустовалова М.В